

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

ASGARİ ÜCRETTEKİ ARTIŞ ve BÖLGESEL ETKİLERİ

Burçin KABAKCI

Araştırma Raporu
Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Ocak, 2016
www.kto.org.tr

İşverenin, işçiyeye ödemek zorunda olduğu en düşük ücrete **asgari ücret** denilmektedir. Çalışma hayatının ana unsurlarından biri olan asgari ücretin genel amacı, işçiyeye uygun asgari yaşam düzeyi sağlamak, düşük ücret alan çalışanların geçimi sağlayacak düzeye yükseltmek ve ani ücret düşmelerine karşı çalışanları korumaktır. Ülkemizde 1987 yılından beri her sene yılbaşından önce belirlenen asgari ücret rakamları, milyonlarca insan tarafından merakla beklenmektedir.

Asgari ücretteki artış yalnızca bu ücretle çalışanları etkilememektedir. Sosyal güvenlikte prime esas kazanç asgari ücrete endekli olduğu için işsiz kalanlar, 65 yaş aylığı alanlar, genel sağlık sigortalıları, Bireysel Emeklilik Sisteminden yararlananlar, evinde gündelikçi çalıştıranlar da asgari ücret artışından etkilenmektedirler.

SGK'lı bir çalışanın sigortası en düşük asgari ücretten, en yüksek ise asgari ücretin 6.5 katından bildirilebilmektedir. Dolayısıyla asgari ücret artınca prime esas kazanç alt limiti de artmakta, SGK'ya prim ödeyen herkesin primi yükselmektedir. Asgari ücret artışı Bağ-Kur'luların da ödedikleri prim miktarını yükseltmektedir. 2015 yılında Bağ-Kur'a ödenen en düşük prim miktarı 439,36TL iken, bu rakamın Ocak ayı itibari ile 567 TL'ye yükselmesi, işverenlerin yanı sıra küçük esnafın da prim yükünde artış getirecektir. Geçtiğimiz Nisan ayında uygulanmaya başlayan ve ay içerisinde 10 günden az gündelikçi çalıştıran ev sahiplerinin çalıştırdıkları gün üzerinden ödedikleri prim miktarı da 80 Kuruştan, 1 TL'ye çıkacaktır. Asgari ücretin artışıyla birlikte Genel sağlık sigortası (GSS) uygulamasında hane içerisinde kişi başına düşen gelir 424,5 TL'nin üzerindeyse kişiye GSS borcu çıkmaktaydı. Bu rakam Ocak itibari ile 549 TL'ye yükselmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından, bakıma muhtaç engelli ve bakıma muhtaç engelliye evde bakım hizmeti veren kişilere ödenmekte olan ücretler, maaş katsayısına göre belirlendiği için asgari ücret artışından etkilenmemektedir. Ancak, asgari ücret evde bakım parası alacak kişilerin belirlenmesinde etkili olacaktır. Geçtiğimiz yıl hane halkının kişi başına geliri 670-850 lira arasında olduğu için başvuruları reddedilen kişiler, 2016 yılında asgari ücretteki artıştan dolayı tekrar başvuru yapabileceklerdir. Bu açılardan bakıldığında, asgari ücretin artması birçok yeni kişiye maaş bağlanması anlamına da gelmektedir.

13 Mayıs 2014 tarihinde gerçekleşen Soma faciasında hayatını kaybeden 301 madenciden sonra, yapılan düzenlemeyle taban ücretleri asgari ücretin iki katına çıkartılan yer altı maden işçileri, yılbaşından itibaren 2.000 lira yerine 2.600 lira ücret alacaklardır.

Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun seçim sürecinde gerçekleştireceklerini söylediği asgari ücret zammı, söylendiği günden beri tüm ülkede büyük yankı uyandırmıştır. Gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ile ilgili çeşitli görüşler ortaya atılsa da, asgari ücret zammı Ocak ayı itibari ile uygulanmaya başlamıştır.

Aile Geçim İndiriminin (AGİ), 1.300 TL'ye çıkarılan asgari ücretin içinde olması muhalif kesimler tarafından eleştirilmekte olsa da işçinin eline geçecek paranın 1.300 TL olması bir çok kişiyi sevindirmektedir. 2015 yılında bekar bir işçi ya da memur olmak üzere tüm ücretlilere, aylık maaşının dışında ödenen AGİ tutarı 90.11 lira olmaktadır. 2016 yılında ise bekar bir ücretlinin alacağı AGİ tutarı 123.43 liraya çıkmaktadır. AGİ'den dolayı aylık artış 33.32 lira olarak gerçekleşmektedir. Eşin çalışıp çalışmaması ve çocuk sayısına göre alınan AGİ tutarı değişmektedir. 2015 yılında eş çalışmayan dört çocuklu bir ücretli 153.19 lira AGİ alırken, 2016 yılında bu rakam 56.65 lira artarak 209.84 liraya çıkmaktadır. İşverenleri hiç maaş artışı yapmasa dahi, asgari ücretin üzerinde ücret alan işçilerin eline geçen para da bu aydan itibaren 33 lira 32 kuruş artacaktır.

Asgari ücrete uygulanan %30'luk artışın genel ücret seviyesinde de bir artış sağlaması beklenmektedir. Örneğin, 2015'in ikinci yarısında net asgari ücret bin lira iken ücreti 1.100 – 1.200 lira olan kişilerinde ücretinin 1.300 liranın üzerine çıkarılması gerekecektir. Özel sektörün de genel maaş dengesini korumak için zorunlu artış yapması beklenmektedir.

ASGARİ ÜCRETİN NETİNİN HESABI (TL/AY)	
ASGARİ ÜCRET	1.647,00
SGK PRİMİ % 14	230,58
İŞSİZLİK SİGORTA FONU % 1	16,47
GELİR VERGİSİ % 15 (*)	86,46
ASGARİ GEÇİM İNDİRİMİ	123,53
DAMGA VERGİSİ % 07,59	12,50
KESİNTİLER TOPLAMI	346,01
NET ASGARİ ÜCRET (**)	1.300,99

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı G. V. Kanununun 32 maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim indirimi uygulanmıştır.

(**) Net ele geçen asgari ücrete (123,53) TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.

İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
ASGARİ ÜCRET	1,647,00
SGK PRİMİ %15.5 (İşveren Payı) (***)	255,29
İŞVEREN İŞSİZLİK SİGORTA FONU % 2	32,94
İŞVERENE TOPLAM MALİYET (****)	1.935,23

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

(***)5510 SAYILI Kanununun 81. Maddesinin (ı) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğü için hesaplamalar bu şekilde gerçekleştirilmiştir. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanununun 9. Maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanununun 81. Maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

(****) İşverene toplam maliyetin 110,10 TL'si yapılan düzenleme sonucundaki yararlanma şartlarına göre Hazine tarafından karşılanacaktır.

ASGARİ ÜCRETEKİ ARTIŞIN BÖLGESEL ETKİLERİ

Bahçeşehir Üniversitesi Araştırma Merkezi (BETAM), bölgesel işgücü piyasalarına bakıldığında ücret şokunun ortalama ücretlerin kimi bölgelerde (yüksek ücretli bölgeler) sınırlı kimi bölgelerde ise güçlü şekilde artıracaklarını beklediğini belirtmektedir.

Araştırmada asgari ücretin 1.300 TL'ye çıkmasıyla birlikte İstanbul ve Ankara dışındaki tüm bölgelerde ortanca ücretin 1.300 TL'ye çıkmasının olası olduğu vurgulanmaktadır. Diğer bir deyişle, hem ücretlerde azımsanmayacak büyüklükte bir artış olması beklenmekte hem de bu artış özel sektörde tam zamanlı, kayıtlı ve ücretli çalışanların yarısından fazlasını etkileyeceği ifade edilmektedir.

Ücret dağılımının normal dağılıma kıyasla daha yanlı olduğu bilinmektedir. Yani, az sayıda yüksek ücretin ortalama ücreti yukarı çektiği, düşük ücretlerin ise genelde daha yaygın olduğu görülmektedir. Bu durumda, genel eğilimi yansıtabilmek için ortanca ücretler değerlendirilmektedir. **Ortanca ücret**, en düşükten, en yükseğe sıralanan ücretlerin tam orta noktasındaki ücrete denk gelmektedir. Diğer bir deyişle, ücretlerin yarısı ortanca ücretin altında, diğer yarısı ise ortanca ücretin üzerinde yer almaktadır.

Asgari Ücret Artışının Bölgesel Ortalama Ücretlere Etkileri

	Ortalama Ücret (TL)	1300 TL Asgari Ücret ile Ortalama Ücret (TL)	Ortalama Ücretteki Artış (TL)	Ortalama Ücretteki Artış (%)
İstanbul (İstanbul)	1.935	2.031	96	5,0
Tekirdağ (Edirne-Tekirdağ-Kırklareli)	1.385	1.564	179	12,9
Balıkesir (Balıkesir-Çanakkale)	1.316	1.518	202	15,3
İzmir (İzmir)	1.564	1.720	156	10,0
Aydın (Denizli-Aydın-Muğla)	1.319	1.525	206	15,6
Manisa (Manisa-Afyonkarahisar- Kütahya-Uşak)	1.182	1.417	235	19,9
Bursa (Bursa-Eskişehir-Bilecik)	1.469	1.620	151	10,3
Kocaeli (Kocaeli-Sakarya-Düzce- Bolu-Yalova)	1.624	1.770	146	9,0
Ankara (Ankara)	1.760	1.876	116	6,6
Konya (Konya-Karaman)	1.347	1.528	181	13,4
Antalya (Antalya-Isparta-Burdur)	1.535	1.693	158	10,3
Adana (Adana- Mersin)	1.333	1.504	224	17,5
Hatay(Hatay- Kahramanmaraş-Osmaniye)	1.280	1.504	224	17,5
Kırıkkale(Nevşehir-Aksaray-Niğde- Kırıkkale-Kırşehir)	1.282	1.493	211	16,5
Kayseri (Kayseri-Sivas-Yozgat)	1.434	1.612	178	12,4
Zonguldak(Zonguldak-Karabük-Bartın)	1.422	1.616	194	13,6
Kastamonu(Kastamonu-Çankırı-Sinop)	1.150	1.419	269	23,4
Samsun (Samsun-Tokat-Çorum-Amasya)	1.339	1.547	208	15,5
Trabzon (Trabzon-Ordu-Giresun-Rize- Artvin-Gümüşhane)	1.334	1.531	197	14,8
Erzurum (Erzurum-Erzincan-Bayburt)	1.320	1.520	200	15,2
Ağrı (Kars-Ağrı-Iğdır-Ardahan)	1.316	1.510	194	14,7
Malatya(Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli)	1.188	1.433	245	20,6
Van (Van-Muş-Bitlis-Hakkâri)	1.333	1.506	173	13,0
Gaziantep (Gaziantep-Adıyaman-Kilis)	1.289	1.497	208	16,1
Şanlıurfa(Diyarbakır-Şanlıurfa)	1.332	1.551	219	16,4
Mardin(Siirt-Mardin-Batman-Şırnak)	1.228	1.491	263	21,4
Türkiye	1.595	1.749	154	9,7

Kaynak: HİA 2013, Betam 2015 Güncellemesi

Prof. Dr. Seyfettin Gürsel, Yrd. Doç. Dr. Gökçe Uysal ve Melike Gökçüzil tarafından hazırlanan araştırmaya göre asgari ücretin 1300 TL'ye çıkmasına paralel olarak bölgelerin, sadece üçü hariç hepsinde ortalama ücretin yüzde 10'un üzerinde artacağı öngörülmektedir.

Ortalama ücretlerdeki artış sadece İstanbul, Kocaeli ve Ankara bölgelerinde yüzde 10'un altında kalmaktadır. Manisa, Kastamonu, Malatya ve Mardin bölgelerinde artışın yüzde 20'yi aştığı dikkat çekmektedir. Türkiye genelinde ya da toplam ücretler itibarıyla artış yüzde 9,7 olarak hesaplanmaktadır.

Mevcut ortalama ücretler incelendiğinde, sadece İstanbul ve Ankara bölgelerinde ortalama ücretin 1300 TL'den yüksek olduğu görülmektedir. Başka bir deyişle, özel sektörde kayıtlı çalışan tam zamanlı ücretlilerin yarısından fazlası 1300 TL'nin altında kazanmaktadır. Dolayısıyla, asgari ücret 1300 TL'ye çıktığı takdirde bu iki bölgede ortalama ücretlerde bir değişiklik görülmemektedir. Ancak kalan 24 bölgenin hepsinde ortalama ücret 1300 TL'ye yükselmektedir. Diğer deyişle bu 24 bölgede asgari ücretin 1300 TL'ye yükselmesi özel sektörde tam zamanlı ve ücretli çalışanların yarısından fazlasının ücretini arttıracığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- http://www.ntv.com.tr/ekonomi/asgari-ucret-artisi-buyumeyi-nasil-etkileyecek,kNbkr_V91UyLKFU9GEFULQ
- <http://www.iktisadi.org/2016-yili-asgari-ucret.html>
- <http://www.mebpersonelleri.net/asgari-ucret-zammi-2016-ne-kadar-olacakij-yusufeli-olay-gazetesi-h19440.html>
- <http://www.haberturk.com/ekonomi/ekonomi/haber/1174879-yeni-yilda-ucretlerde-genel-artis-bekleniyor>
- http://www.yenisafak.com/yazarlar/ahmet_unlu/2016-yili-asgari-ucret-artisi-memurdan-issize-kadar-milyonlari-etkiledi-2024979
- <http://www.csqb.gov.tr/csqbPortal/cgm.portal?page=asgari>
- <http://betam.bahcesehir.edu.tr/2016/01/asgari-ucretteki-artisin-bolgesel-etkileri/>